

ПРЕСТЪПЛЕНИЯ, ОБВИНЯЕМИ И ОСЪДЕНИ ЛИЦА

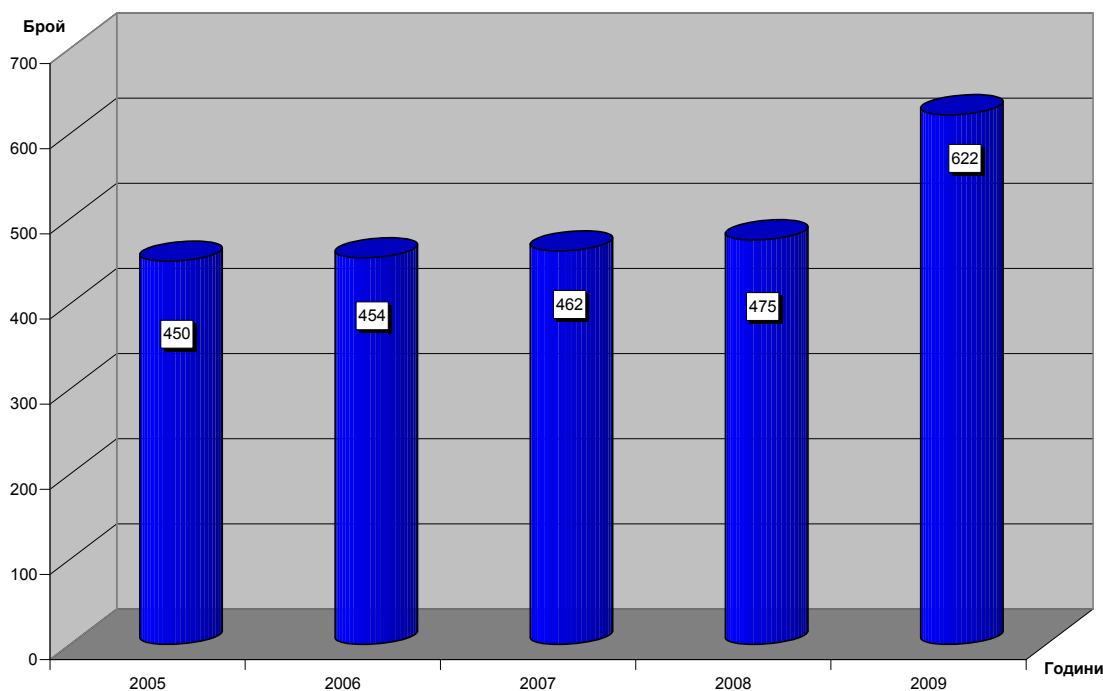
ПРЕЗ 2009 ГОДИНА¹

По предварителни данни през 2009 г. броят на осъдените лица с влезли в сила присъди е 41 271. В сравнение с 2008 г. се наблюдава увеличение с 14.2%. С ефективна осъдителна присъда са 27 718 лица (67.2% при 71.2% през предходната година). Условно осъдени са 13 553 лица, като техният дял се увеличава с 30.2% (Приложение).

Осъдените лица на възраст 14 - 17 години съставляват 7.6% от всички осъдени лица и достигат 3 133. Спрямо предходната година те се увеличават с 5.7%.

През 2009 г. с осъдителна присъда са приключили делата за 38 216 извършени престъпления, което е с 16.6% повече спрямо 2008 година.

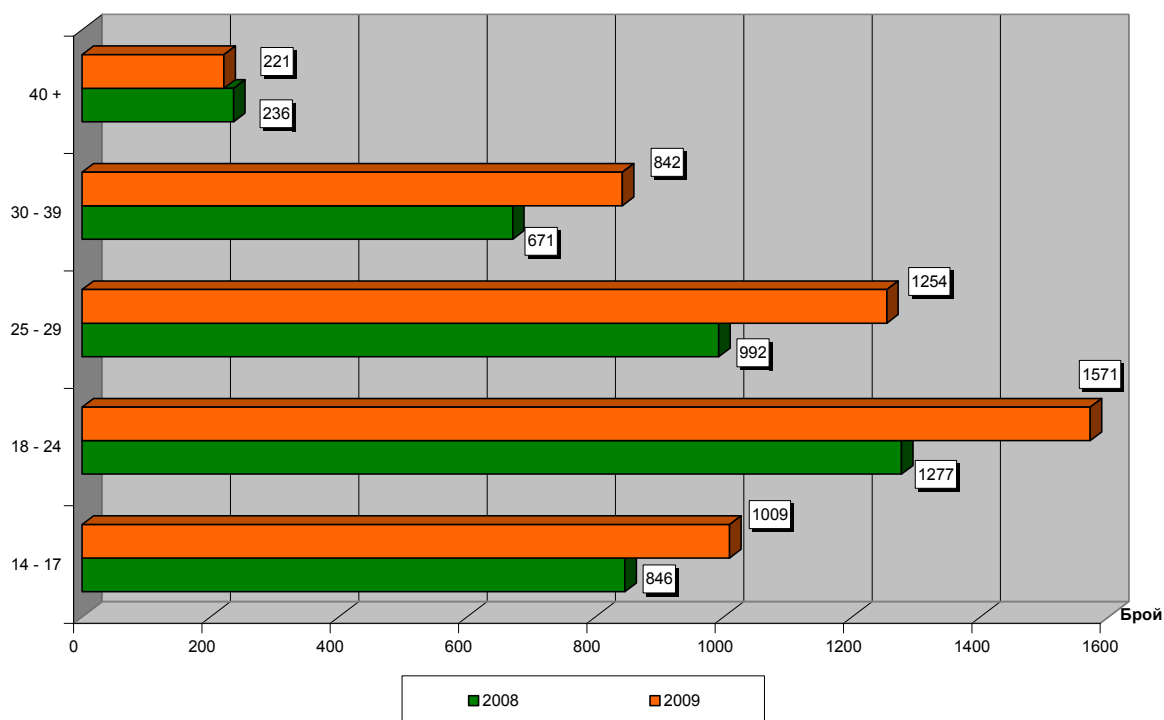
През 2009 г. коефициентът на криминална активност² на осъдените лица е 622 при 475 през 2008 година. С най-висока криминална активност са осъдените лица на възраст 18 - 24 години (1 571 осъдени на 100 хил. души от същата възраст при 1 277 през 2008 г.), следвани от групата на осъдените на възраст 25 - 29 години (1 254), на възраст 14 - 17 години (1 009), на възраст 30 - 39 години (842) и от тези на възраст над 40 години (221 на 100 хил. души от населението на съответната възраст).

Фиг. 1. Коефициенти на криминалната активност на осъдените лица през периода 2005 - 2009 година.

¹ Предварителни данни

² Осъдени лица на 100 хил. души от средногодишното население на възраст 14 и повече години.

Фиг. 2. Коефициенти на криминалната активност на осъдените лица по възрастови групи през 2008 и 2009 година.

Престъпленията против собствеността³ са на първо място по брой и относителен дял в съвкупността на наказаната престъпност. Броят на осъдените лица за тези престъпления е 16 598 или те съставляват 40.2% от общия брой на осъдените лица. Спрямо предходната година се наблюдава увеличение с 6.1%.

- Кражбите на имущество са най-разпространените престъпления сред престъпленията против собствеността.. За този вид престъпление са осъдени 12 418 лица, което е с 2.0% повече спрямо предходната година.

- По своята правна и криминологическа характеристика грабежите са едни от най-тежките престъпления против собствеността. През 2009 г. за този вид престъпление са осъдени 1 410 лица, като в сравнение с предходната година се наблюдава увеличение с 25.2%.

Общопасните престъпления⁴ са на второ място по брой и относителен дял в наказаната престъпност. През 2009 г. броят на осъдените лица за тези престъпления е 15 883. Делът им в наказаната престъпност е 38.5% (при 37.7% през 2008 г.). Спрямо 2008 г. се наблюдава увеличение с 16.6%.

- За престъпления против транспорта и съобщенията са осъдени 13 877 лица. Те съставляват 87.4% от общия брой на лицата осъдени за общопасни престъпления (при 86.7% през 2008 г.). Броят им нараства със 17.6 % спрямо 2008 г., когато за този вид престъпления са осъдени 11 804 лица.

³ Престъпленията против собствеността включват: кражба и грабеж на имущество, присвояване, измама, изнудване, вещно укривателство, унищожаване и повреждане на имущество, злоупотреба на доверие.

⁴ В общопасните престъпления се включват престъпленията, извършени по общопасен начин или с общопасни средства, по транспорта и съобщенията, против народното здраве и против околната среда, при използване на атомната енергия за мирни цели и други общопасни престъпления).

- При противозаконните отнемания на МПС се наблюдава увеличение в броя на осъдените лица (с 24.3%). Техният брой достига 373, докато през 2008 г. за тези престъпления са осъдени 300 лица.

- През 2009 г. се наблюдава увеличение на броя на осъдените лица за престъпления, свързани с наркотични вещества⁵ - от 949 през 2008 г. на 1 350 през 2009 г., или с 42.3%.

През 2009 г. са осъдени 2 654 лица за **престъпления против личността**⁶.

- Умишлените убийства са с най-висока степен на обществена опасност сред престъпленията против личността. За убийство и опит за убийство са осъдени 151 лица, което е с 19.7% по-малко спрямо 2008 година.

- Изнасилванията са най-тежките и най-разпространените от престъпленията против половата неприкосновеност. През 2009 г. са осъдени 174 лица, като спрямо предходната година се констатира намаление с 9.8%.

През 2009 г. се наблюдава увеличение в броя на лицата, осъдени за **престъпления против финансовата, данъчната и осигурителната система**. Броят на осъдените лица за този вид престъпления достига 112, което е с 33.3% повече спрямо 2008 година.

Увеличение се констатира и при осъдените лица за извършени **документни престъпления** с 60.7% (1 112 лица), за престъпления против реда и общественото спокойствие с 42.7% (1 019 лица) и за престъпления против стопанството с 33.8% (1 251 лица).

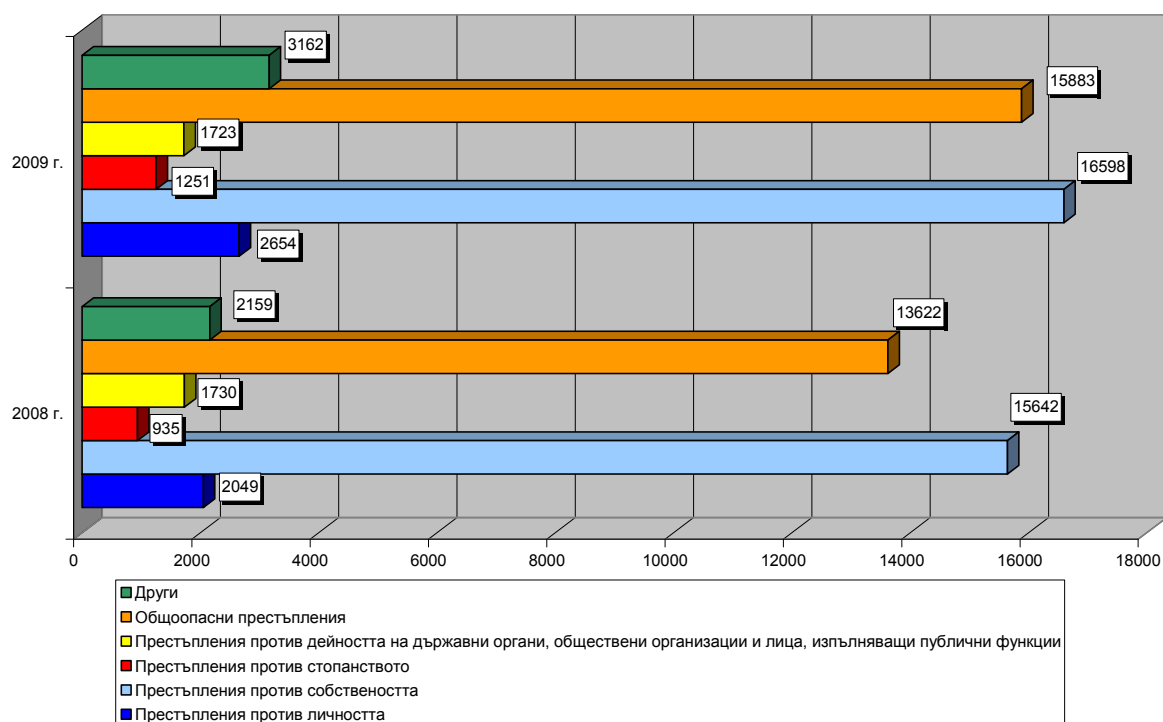
Осъдените лица за извършени престъпления **против дейността на държавни органи, обществени организации и лица, изпълняващи публични функции** се увеличават с 0.4% спрямо 2008 г., като достигат 1 723 лица.

- С 3.4% се намаляват осъдените лица за незаконно преминаване през граница;
- При осъдените за подкупи лица се констатира увеличение с 59.8%.

---

⁵ В престъпленията, свързани с наркотици се включват: контрабандата на наркотици, производството, преработването, придобиването, притежаването, разпространението, превозването, държането, пренасянето и други.

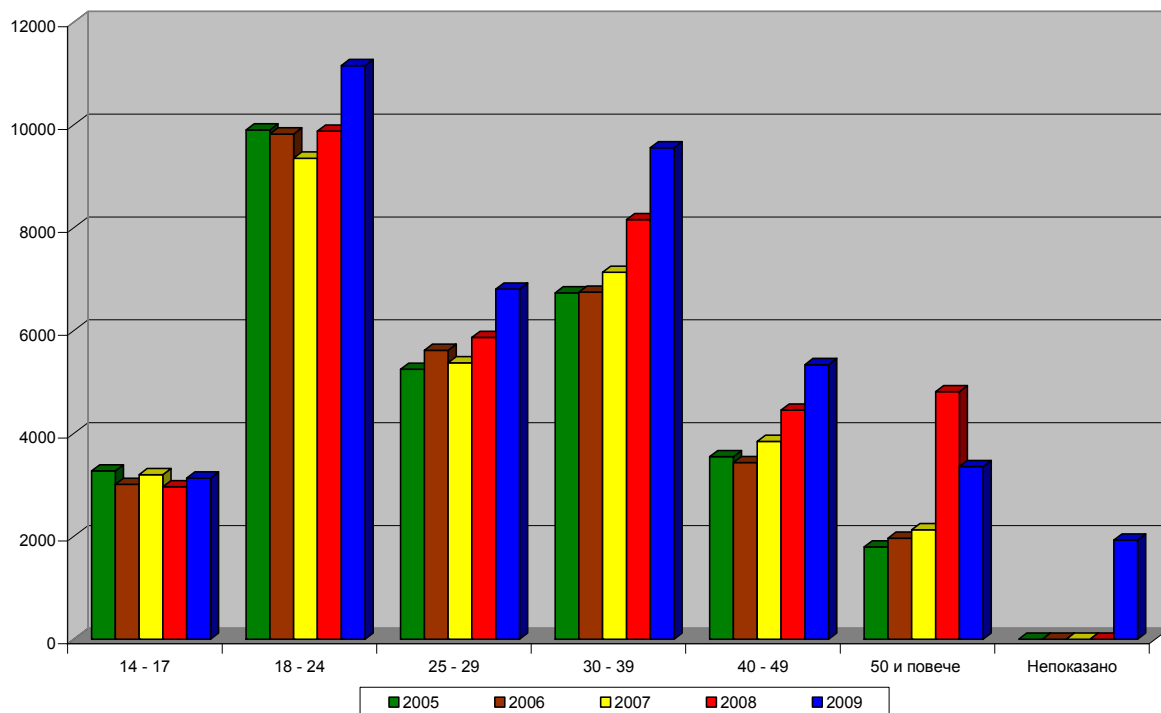
⁶ В престъпленията против личността се включват следните престъпления: убийство, телесна повреда, злепоставяне, отвличане и противозаконно лишаване от свобода, принуда, издаване на чужда тайна, обида и клевета, разврат и трафик на хора.

Фиг. 3. Брой осъдени лица по някои глави от Наказателния кодекс през 2008 и 2009 година.

Разпределението на осъдените лица през 2009 г. по пол и възраст е както следва:

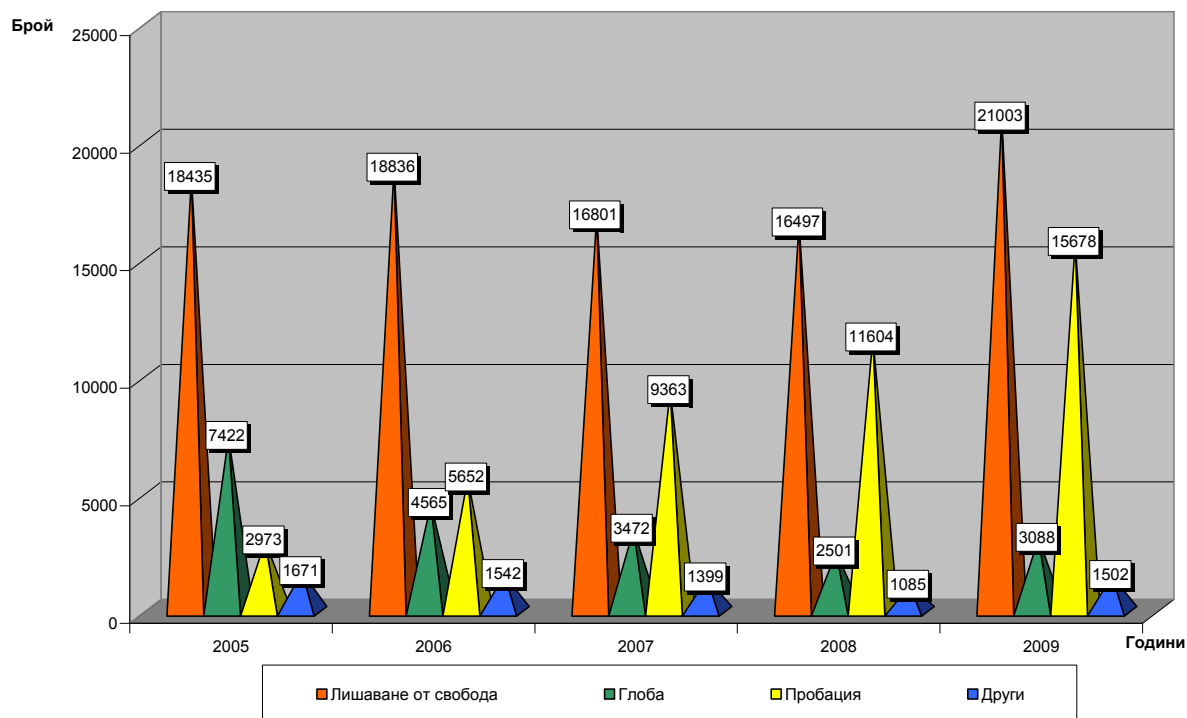
- Броят на осъдените мъже е 38 773, или те съставляват 93.9% от общия брой на осъдените лица. Броят на осъдените жени е 2 498 (6.1%);
- Криминалната активност на осъдените мъже е 1 056 на 100 хил. лица от съответното население, докато при осъдените жени този коефициент е 64 на 100 хил. души от съответното население;
- Осъдените лица на възраст 18 – 24 години са 11 153 с относителен дял 27.0%;
- На второ място са тези на възраст 30 – 39 години – 9 556 лица с относителен дял 23.2%;
- Лицата на възраст над 40 години са 8 694 с относителен дял 21.1%;
- Осъдените на възраст 25 – 29 години са 6 808 с относителен дял 16.4%;
- Лицата на възраст 14 – 17 години са 3 133 като те съставляват 7.6% от общия брой на осъдените лица.

Фиг. 6. Брой осъдени лица по възрастови групи през периода 2005 - 2009 година.

Осъдени лица по наложени наказания

Лицата осъдени на лишаване от свобода, са 21 003, или те съставляват 50.9% от всички осъдени лица. Наказанието пробация е наложено на 15 678 лица (38.0%). С глоба са наказани 3 088 лица, или 7.5% от общия брой на осъдените лица.

Фиг. 7. Осъдени лица по наложени наказания през периода 2005 - 2009 година.

МЕТОДОЛОГИЧНИ БЕЛЕЖКИ

Статистическите данни за наказаната престъпност са на база годишни данни, получавани от районните, окръжните и военните съдилища.

Обект на наблюдението е дейността на районните и окръжните съдилища по наказателните дела от общ, частен и административен характер. От 1998 г. е включена и информация за дейността на военните съдилища. Не е включена информация за резултатите от дейността на Върховния касационен съд.

Единици на наблюдение са престъпленията, завършили с осъждане и осъдените лица с влезли в сила присъди.

В броя на престъпленията и осъдените лица за дадена отчетна година се включват тези, на които присъдата е влязла в сила през същата година.

В броя на обвиняемите лица се включват осъдените, условно осъдените, оправданите, освободените от наказание и лицата на които делата са прекратени.

В броя на осъдените лица се включват всички осъдени лица на някакво наказание, включително и условно осъдените.

В броя на престъпленията, завършили с осъждане се включват всички престъпления, завършили с осъждане, независимо дали са извършени от едно или повече лица.

Възрастта на осъдените лица е посочена в навършени години. Непълнолетните са навършили 14 години, но не навършили 18 години.

Осъдените непълнолетни лица се включват в общия брой на осъдените лица.

Данните до 2007 г. са получени от наблюдения на Националния статистически институт, а през 2008 и 2009 г. - на основата на информация от изследвания на Националния статистически институт и данни от административен източник (Прокуратура на Република България - Национална следствена служба).

Повече информация и данни за наказаната престъпност могат да бъдат намерени в интернет страницата на НСИ - <http://www.nsi.bg/otrasal.php?otr=25> .

ОСЪДЕНИ ЛИЦА ПО ГЛАВИ И НЯКОИ ВИДОВЕ ПРЕСТЪПЛЕНИЯ¹

(Брой)

	2005	2006	2007	2008	2009 ³
Общо²	30501	30595	31035	36137	41271
в това число:					
Престъпления против личността	2 006	2226	2120	2049	2654
в това число:					
Умишлени убийства (довършени и опити)	216	197	269	188	151
Причинени телесни повреди	1032	1076	969	1109	1209
Разврат	411	531	505	395	423
от тях изнасилване (довършено и опит)	195	258	261	193	174
Престъпления против брака, семейството и младежта	289	369	401	417	648
Престъпления против собствеността	16977	16836	15305	15642	16598
в това число:					
Кражби	13348	12766	11505	12179	12418
Грабежи	1199	1437	1378	1126	1410
Присвоявания	228	225	214	218	234
Престъпления против стопанството	1006	860	813	935	1251
Престъпления против финансовата, данъчната и осигурителната система	25	71	103	84	112
в това число:					
Незаконно преминаване през граница	2551	1963	1609	1066	1030
Подкуп	66	83	92	82	131
Престъпления против дейността на държавни органи, обществени организации и лица, изпълняващи публични функции	2950	2520	2236	1730	1723
Документни престъпления	708	569	427	692	1112
Престъпления против реда и общественото спокойствие	786	718	696	714	1019
в т.ч. хулиганство	664	620	580	559	751
Общопасни престъпления	5438	6202	8756	13622	15883
в това число:					
Престъпления по транспорта и съобщенията	3561	3547	6757	11804	13877
Противозаконно отнемане на МПС	293	356	333	300	373
Престъпления, свързани с наркотици	913	1557	1061	949	1350
Военни престъпления	109	59	55	81	102

¹ Според влезлите в сила присъди.² Вкл. осъдените за престъпления, извършени в чужбина.³ Предварителни данни.

Таблица 2

ОСЪДЕНИ ЛИЦА ПО ПОЛ¹

Пол	2005	2006	2007	2008	2009 ³
	Брой				
Общо²	30501	30595	31035	36137	41271
Мъже	27991	28098	28920	34004	38773
Жени	2510	2497	2115	2133	2498
	Структура - %				
Общо	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Мъже	91.8	91.8	93.2	94.1	93.9
Жени	8.2	8.2	6.8	5.9	6.1

¹ Според влезлите в сила присъди.

² Вкл. осъдените за престъпления, извършени в чужбина.

³ Предварителни данни.

Таблица 3

ОСЪДЕНИ ЛИЦА ПО ВЪЗРАСТ¹

Възраст	2005	2006	2007	2008	2009 ³
	Брой				
Общо²	30501	30595	31035	36137	41271
14 - 17	3273	3009	3198	2964	3133
18 - 24	9902	9824	9354	9880	11153
25 - 29	5248	5617	5375	5868	6808
30 - 39	6734	6749	7133	8159	9556
40 - 49	3550	3432	3847	4455	5338
50 и повече	1794	1964	2128	4811	3356
Непоказано	.	.	.	.	1927
	Структура - %				
Общо	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
14 - 17	10.7	9.8	10.3	8.2	7.6
18 - 24	32.5	32.1	30.1	27.4	27.0
25 - 29	17.2	18.4	17.3	16.2	16.5
30 - 39	22.1	22.1	23.0	22.6	23.2
40 - 49	11.6	11.2	12.4	12.3	12.9
50 и повече	5.9	6.4	6.9	13.3	8.1
Непоказано	.	.	.	.	4.7

¹ Според влезлите в сила присъди.² Вкл. осъдените за престъпления, извършени в чужбина.³ Предварителни данни.

Таблица 4

ОСЪДЕНИ ЛИЦА ПО НАЛОЖЕНИ НАКАЗАНИЯ ¹

(Брой)

Наложени наказания	2005	2006	2007	2008	2009 ³
Общо²	30501	30595	31035	36137	41271
в т.ч. условно осъдени	11501	11091	9690	10409	13553
Лишаване от свобода	18435	18836	16801	18454	21003
Доживотен затвор	4	4	1	4	-
Доживотен затвор без замяна	13	7	12	6	4
Глоба	7422	4565	3472	3202	3088
Пробация	2973	5652	9363	13249	15678
Други	1654	1531	1386	1222	1498

---

¹ С влезли в сила присъди.

² Вкл. осъдените за престъпления, извършени в чужбина.

³ Предварителни данни.